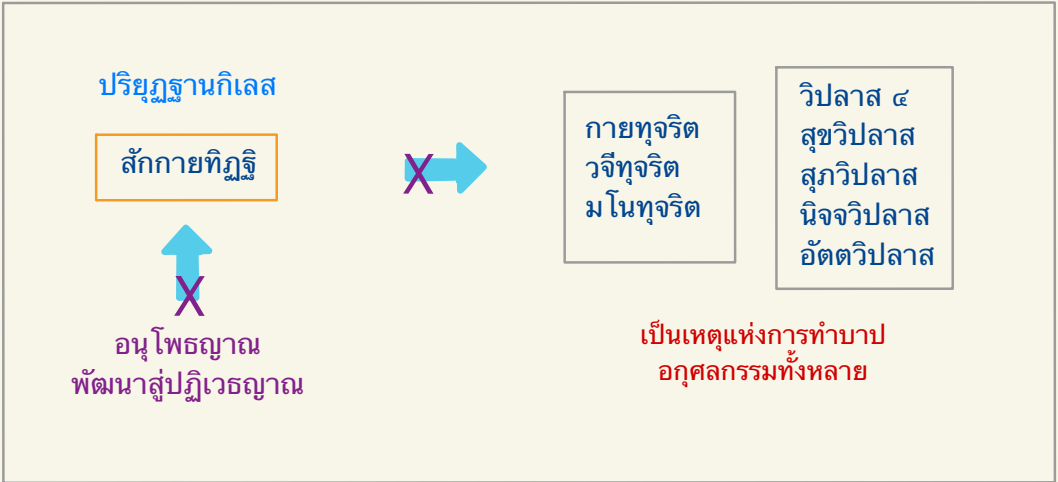

	ทบทวนเรื่องทุกซ์ ep173
ทุกซ์ว่าด้วยอรรถ	ปีฬนฺภูโฐ ทุกซ์ที่แท้ สงฺขตฺถโฐ มีปัจจยปรุํงแตํง เชื่อมถึงสมุทฺยสัจจะ สนฺดาปฺภูโฐ เราํร้อนด้วยราคะ โทสะ โมหะ เพราะหมูํสตั้วไม่ ประกอบมรรค วิปริณามตฺโฐ หมูํสตั้วทั้งหลายต้องวิปริตผิดเพี้ยนเพราะไม่เข้า ถึงพระนิพพาน
ทุกซ์ว่าโดยลักษณะ	ทุกซ์มีการเบียดเบียนเป็นลักษณะ มีความเร่าร้อนเป็นกิจ มีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปในสังสารวัฏไม่จบสิ้นเป็นอาการปรากฏ
ทุกซ์ว่าโดยลำดับเทศนา	ทุกซ์สัจจะเป็็นสิ่งทีพระพุทฺธเจ้าทรงแสดงก่อนเพราะเห็นได้ชัด เห็นได้ง่าย
ความเป็นไปแห่งทุกซ์	เป็นวัฏฏแห่งตณฺหา เป็นวัฏฏแห่งอาลัย
กิจแห่งญาณ	อนุโพธญาณ ปฏิเวธญาณ

ทำไมเราจึงต้องเจริญปัญญาญาณ
เพื่อต้องการกัน สักกายทิฏฐิที่เป็นปริยจฺจฺฐานกิเลส เห็นว่าเป็นตัวเป็นตน เพราะทำให้
หมูํสตั้วทั้งหลายมีความเห็นผิดฝังแน่น ความทุกซ์ทั้งหลายมาจากการเห็นผิด
บาปอกุศลกรรมทั้งหลายล้วนมาจากมิจฉาทิฏฐิ

การเข้าไปเห็นทุกข์จัดเป็น อรรถปฏิสัมภทา

การที่ปัญญาญาณเข้าไปเห็นสมุทัย เหตุให้เกิดทุกข์ เป็นธรรมปฏิสัมภทา

ปัญญาเห็นความจริงของนิโรธสัจจะ เป็น อรรถปฏิสัมภทา

ปัญญาเห็นความจริงของมรรคสัจจะ เป็น ธรรมปฏิสัมภทา

อรรถ คือ เห็นเนื้อความ ความหมาย ความจริง

ธรรม คือ เห็นเหตุ

การอุปมา

ทุกข์	สมุทัย	นิโรธ	มรรค
๑. ของหนัก	๑. การถือของหนัก	๑. การวางของหนัก	๑. อุบายการวางของหนัก
๒. โรค	๒. เหตุของโรค	๒. ความหายโรค	๒. ยา
๓. ขาดแคลนอาหาร	๓. ฝนไม่ดี	๓. มีอาหารสมบูรณ์	๓. ฝนดี
๔. คนมีเวร	๔. มูลแห่งเวร	๔. ความถอนเวร	๔. อุบายถอนเวร
๕. ต้นไม้มีพิษ	๕. รากของต้นไม้	๕. การตัดราก	๕. อุบายตัดราก
๖. ภัย	๖. มูลแห่งภัย	๖. ความปราศจากภัย	๖. อุบายบรรลุความปราศจากภัย
๗. ฝัน	๗. ห้วงน้ำใหญ่	๗. ฝั่งนอก	๗. ความพยายามให้ถึงฝั่งนอก

ทุกข์คือโรค มหาภูตรูป อุปาทายรูป คือโรค
ไม่มีจุดใดของรูปขันธ์เลยที่ไม่เป็นโรค
ภยันี่กระสับกระส่ายเป็นนิจ

โรคทางกายคือ
กระสับกระส่ายเพราะความเย็นความร้อน
กระสับกระส่ายเพราะปวดอุจจาระ ปัสสาวะ
กระสับกระส่ายเพราะ หิว กระจาย

ความเย็นและความร้อนหมายถึงเตโชธาตุ
ทุกข์ฐิติขณะ จะแตกทำลายให้รูปขันธ์นั้นวิบัติแล้วแตกตัวใหม่

ราคะ โทสะ โมหะ เป็นโรคทางใจ เบียดเบียนบีบคั้นตลอดเวลา
ขันธ์ ๕ เป็นตัวโรค และไม่เคยหายจาก โรคเลย
แม้พระอรหันต์ กำจัดโรคทางใจได้ แต่รูปธรรมไม่เคยหายจากโรคเลย

ว่าโดยสัญญาตา

วินิจฉัยอริยสัจ ๔

โดยสัญญาตา

ทุกข์	ว่างจากความเที่ยง (นิจจี) ว่างจากความสุข (สุขี) ว่างจากอึดตา ว่างจากความงาม (สุภะ) ว่างจากนิโรธ	ทุกข์สมุทัย	ว่างจากความเที่ยง (นิจจี) ว่างจากความสุข (สุขี) ว่างจากอึดตา ว่างจากความงาม (สุภะ) ว่างจาก ทุกข์, นิโรธ
ทุกข์นิโรธ	ว่างจากอึดตา	ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา	ว่างจากความเที่ยง (นิจจี) ว่างจากความสุข (สุขี) ว่างจากอึดตา
	ว่างจากทุกข์, สมุทัย, มรรค		ว่างจากนิโรธ

ชั้น ๕ ไม่ใช่นิพพาน นิพพานไม่ใช่ชั้น ๕

หากอยากได้ชั้น ๕ ย่อมไม่ถึงนิพพาน ถ้าถึงนิพพานต้องทิ้งชั้น ๕

ถ้ามองความจริงของกระแสชีวิตคือชั้น ๕ ไม่มีอะไรเลย

ไม่มีความงามอยู่ในนั้น ไม่มีความเที่ยง ไม่มีความสุข ไม่มีอึดตาตัวตน
และไม่มีนิพพานอยู่ในนั้น

ว่าโดยธรรม

วินิจฉัยอริยสัจ ๔

โดยธรรม

	ทุกข์	ทุกขสมุทัย	ทุกขนิโรธ	ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา
อย่างเดียว	เพราะเป็นธรรมหมนไปในวิภวตะ (ปวัตติ)	เป็นเหตุให้วิภวตะหมนไป (ปวัตตนะ)	เป็นอสังขตธาตุ	เป็นธรรมที่ควรเจริญ
สองอย่าง	เป็นนาม-รูป	ทวิภูตีสัมปยุต และทวิภูตวิปปยุต	สอุปาทิเสสนิพพานและอนุปปาทิเสสนิพพาน	สมณะและวิปัสสนา/ศีลนะ-ภาวนา
สามอย่าง	อุปปัตติภพ ๓ คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ	กามตัณหา, ภวตัณหา, วิภวตัณหา	สงบจากภพ ๓ คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ	ธรรมชั้น ๓ มีศีลชั้น ๓ เป็นต้น
สี่อย่าง	อาหาร ๔	เป็นโทษอันมรรค ๔ พึงละ	เป็นอารมณ์ ของมรรค ๔	มรรค ๔ มีเสดาปัตติมรรค เป็นต้น
ห้าอย่าง	อุปาทานชั้น ๕	โดยอารมณ์ ๕ มี รูปตัณหา เป็นต้น	สงบความยินดี ในอารมณ์ ๕ มี รูป เป็นต้น	
หกอย่าง	ผัสสายตนะ ๖	โดยประเภทแห่งกองตัณหา ๖	ความสิ้นไปแห่งกองตัณหา ๖	

อย่างเดียวคือ ปวัตติ

สภาวะธรรมใดที่หมนไปในวิภวตะ ไม่หยุดหย่อน (ปวัตติ) เราเรียกว่าทุกข์สมุทัย เป็นเหตุให้ทุกข์หมนไปไม่หยุด ในกามภพ รูปภพ อรูปภพ

สองอย่าง

คือรูปกับนาม

สามอย่าง

ได้แก่ อุปปัตติภพ ๓ คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ไม่มีทางพ้นจากสามภพนี้

สี่อย่าง

ได้แก่ อาหารสี่ คือ กวฬิงการาหาร ผัสสาหาร มโนสัญเจตนาหาญ วิญญาณาหาร

ห้าอย่าง

อุปาทานชั้น ๕

หกอย่าง

ผัสสายตนะ ๖ จักขุสัมผัสสะ โสตสัมผัสสะ ฆานสัมผัสสะ ชิวหาสัมผัสสะ กายสัมผัสสะ มโนสัมผัสสะ

ว่าโดยประเภทแห่งธรรมที่นับเข้าในอริยสัจ

วินิจฉัยอริยสัจ ๔

โดยประเภทแห่งธรรมที่นับเข้าในอริยสัจ

ทุกซ์	ทุกขสมุทัย	ทุกขนิโรธ	ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา
เว้นตัณหาและอนาสวธรรม (ธรรมที่ไม่เฝ้าสาละ)แล้ว ธรรมที่เหลือทั้งปวงนับเข้าในทุกขสัจ	ตัณหาวิจจริต ๓๖ นับเป็นสมุทัยสัจ ตัณหาวิจจริต ๓๖ ได้แก่ ตัณหาวิจจริต ๑๘ อาศัยเบญจขันธ์ ภายใน และตัณหาวิจจริต ๑๘ อาศัย เบญจขันธ์ภายนอก รวมเป็น ๓๖ คุณด้วยกาล ๓ เป็นตัณหาวิจจริต ๑๐๘ (ดูวิภังค์ มจร. ๗๘ หน้า ๘๔๓-๘๕๗ ขุททกวัตตุดวิภังค์ อัญญาสภนิกเทศ ข้อ ๑๐๓๓-๑๐๗๑ อ.หน้า๕๖๒-๕๖๘) วิภังคสูตร สัจ. นิ. อรรถกถาแสดง ตัณหา ๓ x อารมณ์ ๖ = ๑๘ ภายใน ๑๘ + ภายนอก ๑๘ = ๓๖ คุณกาล ๓ = ตัณหาวิปริต ๑๐๘	นิโรธสัจไม่มีอะไรเจือปน เพราะ พระนิพพานมีสภาวะตรงข้ามจาก สังขารทั้งปวง ไม่มีในบรรดาสังขต ธรรมทั้งหมด ไม่ตั้งอยู่ที่ไหน เพราะมีสภาวะเป็นอุปโป ไม่มี อารมณ์ พระองค์ตรัสว่า เป็น อายตนะเป็นธรรมชาติไม่เกิดแล้ว (อชาติ)ไม่เป็นแล้ว(อภุต) อันปัจฉัย กระทำไม่ได้แล้ว (อกต) ประสงค์ไม่ ได้แล้ว(อสงขต) มีอยู่ ฉะนั้น การ สลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว เป็นแล้วอันปัจฉัยกระทำแล้ว ประ สงค์แล้วจึงปรากฏ (ขุ. อ. ปฐมนิพพานสูตร)	(สัมมาทิฐิ, วิมัลลจิตตบาท, ปัญญาทริย, ปัญญาพละ และอัมมวิจยสัมโพชฌงค์) (สัมมาสังกัปปะ มีเนกขัมมะวิตถ เป็นตัน) (สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ) (สัทธินทริย สัทธาพละ ฉันทจิตตบาท) (สัมมาวายามะ สัมมัปปธาน ๔ วิริยจิตตบาท วิริยทริย วิริยพละ และวิริยสัมโพชฌงค์) (สัมมาสติ สติปัญญา ๔ สตินทริย สติพละ และ สติสัมโพชฌงค์) (สัมมาสมาธิ จิตตจิตตบาท สมาธินทริย สมาธิพละ สมาธิสัมโพชฌงค์) (ปีติสัมโพชฌงค์ ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ และอุเบกขาสัมโพชฌงค์)

ทุกขสัจ

เอาอาสวะออก เอากิเลสออก เอาเจตนากรรมที่เป็นไปในวิภังค์ออก
ที่เหลือเป็นทุกขสัจจะ

สมุทยสังจา

เป็นตัวสร้างทุกข

ทุกขสมุทย ส = การประกอบพรอม
อุท = ความเกิดขึ้น
อย = เหตุ
สมุทย = เป็นเหตุ คือ การเกิดขึ้นแห่งทุกข
ทุกขสมุทย = เพราะเป็นเหตุเกิดทุกข

ตณหาเป็นดานหนา

คือ โลภะเจตสิก ตณหาเป็นดานหนา ความทะยานอยาก
ตามนัยยะปฏิจจสมุปบาท
กามตณหา ภวตณหา วิภวตณหา
โลภะเป็นดานหนา ทิฏฐิอยูในนั้น
อวิชาคือ โมหะความมืดบอดด้วย
เจตนาด้วย
กรรมด้วย
กล่าวคือ อวิชา ตณหา อุปาทาน สังขาร กรรม เป็นสมุทยสังจา
เป็นตัวสร้าง รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

อรรถของสมุทัย

ทุกขสมุทัย

๑. ประมวลมา (อายุหนฺกุโร) ส่องถึงสมุทัย
๒. เป็นเหตุมอบให้ซึ่งผล (นิทานุโร) ส่องถึงทุกข์
๓. ประกอบเหตุไว้ (สงโยคฺกุโร) ส่องถึงนิโรธ
๔. เป็นความกังวล (ปฺลิโพธฺกุโร) ส่องถึงมรรค

อายุหนฺกุโร ประมวลมา เป็นสมุทัยแท้ เป็นต้นหา อวิชชา อุปทาน สังขาร กรรม เป็นตัวประมวลทุกข์มาให้ ประจวบโรงงานผลิตชิ้นส่วน เป็นเจ้ากรรมใหญ่ โรงงานผลิตชิ้นส่วนของทุกข์ ผลิตรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มาให้สัตว์ทั้งหลาย ในสังสารวัฏที่ผ่านมา การทำกรรมที่เกิดร่วมกับต้นหามีอีกมากมายนัก เป็นเหตุของทุกข์ ประมวลทุกข์มาให้ หากจะกำหนดรอบรู้ต้นหา ต้องกำหนดรอบรู้ อายุหนฺกุโรด้วย

นิทานุโร เป็นเหตุมอบให้ซึ่งผล

ส่องถึงทุกข์ หมายความว่า ไม่ใช่รู้เฉพาะตัวเนื้อแท้ของต้นหา แต่ส่องถึงทุกข์ มอบผล มอบรูปขันธ์ เป็นต้น มาให้มอบการเกิด มอบความทุกข์มาให้

สงโยคฺกุโร ประกอบเหตุไว้

ส่องถึงนิโรธ หมู่สัตว์ทั้งหลายที่ถูกต้นหาประกอบเหตุ สร้างเหตุเข้าไว้ ที่ไม่สามารถเข้าถึงนิโรธความดับได้ เพราะบรรดากิเลสเหล่านี้ ประกอบไว้ รังไว้ ปกปิดไว้ คลุมไว้

ปฺลิโพธฺกุโร เป็นความกังวล

หมู่สัตว์ทั้งหลายที่มีวิตกกังวลกับ สี เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อัมมารมณฺเฑ ลุก หลาน บุตร ภรรยา ทรัพย์ เพราะไม่ประกอบมรรค จึงพากันกังวลด้วยกิเลสกามและวิตถุคาม

สมุทัยโดยลักษณะ

ชนธำณั ปฏิปาฏิ ธาตุ อายตนา น จ
อพุโพจจันนั วตตมาณา สัสาโรติ ปวุจจติ

ลำดับแห่งชั้นธั ธาตุ อายตนะ
ยังเป็นไปไม่ขาดสาย ท่านเรียกว่าสงสาร

ทุกขสมุทัย

มีความก่อให้เกิดขึ้น เป็นลักษณะ

มีอันทำให้ไม่ขาดสาย เป็นกิจ

มีปติโพธ เป็นปัจจุปัฏฐาน

สมุทัย ตัณหาความทะยานอยาก อวิชชาความมืดบอด อุปาทาน
ความยึดมั่นถือมั่น กรรม นำไปในวิภวัญ

ต้องใช้ปัญญาเข้าไปเห็นลักษณะของสมุทัยให้ชัด

เข้าไปเห็นว่าตัณหาก่อให้เกิดทุกข์ ก่อให้เกิดชาติทุกข์ ชราทุกข์ พยาธิทุกข์ ฯลฯ

มีหน้าที่ผลิตทุกข์มาให้ ผลิตสังสารวัฏฏมาให้ เขามีหน้าที่อย่างนี้ เราต้องเข้าไปเห็น
จริงๆจึงจะไม่อยากให้ตัณหาเกิดขึ้น

ทำให้สังสารวัฏฏไม่เคยหยุดการสืบทอดของชั้นธั อายตนะ ธาตุเลย

สมุทัย โดยลำดับแห่งเทศนา

ทรงตรัสไว้ลำดับต่อจากทุกขสังขจะ เพราะ

๑. เพื่อแสดงเหตุแห่งทุกขสังขจะนั่นเอง

๒. เพื่อให้รู้ว่าทุกขนั้น ถ้าตัดขันธ์ได้แต่ขันธ์ก็ไม่มี ทุกขย่อมมีเพราะเหตุภายนอกมีพระอิศวรบันดาลก็หาไม่ แต่ทุกขย่อมมีเพราะเหตุคือตัณหา

เมื่อพูดถึงทุกขหลากหลายด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้หมู่มสัตว์เบื่อหน่ายในทุกข แล้วจึงพูดถึงสาเหตุ บรรดาปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้น เพราะอวิชชา ตัณหา อุปาทาน

พวกปุพเพกตเหตุวาทะ เข้าใจเหตุไม่ครบ เข้าใจเหตุบางส่วน

พวกอัสสรนิมมานวาทะ เข้าใจเหตุผิดพลาด สำคัญว่ามีเทพเจ้าดลบันดาล

พวกอเหตุกอบัจจยวาทะ เข้าใจว่าไม่มีเหตุ เกิดขึ้นลอยๆ

พุทธบริษัทต้องชัดว่า ทุกขทั้งหลาย กระแสชีวิตทั้งหลายที่เกิดขึ้น ล้วนมาจากเหตุ คือมาจากตัณหา เกิดร่วมกับอวิชชาความไม่รู้ เกิดร่วมกับกรรม สังขาร อุปาทาน และปฏิบัติเหตุภายนอกด้วย

สมุทัยว่า โดยไม่หย่อนไม่ยิ่ง

๑. เหตุเป็นไป (ปวัตตนะ)

๒. ตัณหา

๓. ความยินดีในอาลัย

๔. เป็นธรรมที่ควรละ ปหาตัพพธรรม

คำถาม สงุโยคฺฐโร ประกอบเหตุไว้เป็นอย่างไร

ประกอบเหตุไว้	<p>ประกอบสัตว์ไว้ให้ติดอยู่ในสี่ เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธัมมมารมณ</p> <p>ประกอบสัตว์ไว้ให้ติดอยู่ในกามภพ รูปภพ อรูปภพ</p> <p>ประกอบสัตว์ไว้ให้ติดอยู่ในรูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์</p> <p>ประกอบสัตว์ไว้ให้ติดอยู่ใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ</p> <p>ประกอบสัตว์ไว้ให้ติดอยู่ใน จักขุวิญญาณ โสตวิญญาณ มานวิญญาณ ชิวหาวิญญาณ กายวิญญาณ</p> <p>ประกอบสัตว์ไว้ให้ติดอยู่ใน ขันธ์ อายตนะ ธาตุ ภพ ภูมิทั้งหลาย</p> <p>เชื่อมไว้ ประกอบไว้ให้ติดอยู่</p>
ส่งถึงนิโรธ	<p>หมู่สัตว์มัดติดอยู่ในกิเลสเหล่านี้ จึงไม่สามารถแกะตนเองออกจากเครื่องประกอบเหล่านี้ จึงเข้าถึงนิพพานหรือนิโรธไม่ได้</p> <p>สังเกตว่าเราไปสัมพันธ์กับอะไร ตัณหากี่ประกอบให้ติดอยู่กับสิ่งนั้นเป็นเหมือนยางเหนียว</p>

คำถาม อานิสงส์ของการเจริญทุกขานุปัสสนา

ปัญหาที่ไปเห็นด้วยความเป็นทุกข์ เห็นด้วยความเป็นภัย เป็นโทษ
ที่มองถึงค้นหาเป็นโทษอย่างไร นำสะพรึงกลัวอย่างไร

อุปมาเหมือนคนที่อยากได้ลิ้มรสหวานของน้ำผึ้งที่อยู่บนคมของ
มิด โคน เวลาต้องการความหวานของน้ำผึ้ง
ด้วยความไม่รู้ ด้วยความโง่ ก็ใช้ลิ้นเลียที่คมของมิด โคนนั้น
ได้หวานนิดเดียวแต่ลิ้นขาดเป็นแฉกทุกครั้ง ได้รับทุกข์ทรมานมาก

หมูสัตว์ทั้งหลายถูกตัดทาเคี้ยวกินผลักตัน ให้ไปแสวงหากาม
สี เสียง กลิ่น รส โณภุฎัพพะ ธัมมารมณฺ์ ต้องแลกมากับทุกข์
อย่างเช่นบุรุษโง่เขลา ใช้ลิ้นเลียมิด โคนที่มีน้ำผึ้งอยู่

เวลาค้นหาเกิดขึ้น ก็ทำกรรมที่ประกอบด้วยกิเลส
ไฟคือราคะ ไฟคือโทสะ ไฟคือโมหะ ต้องไปแลกกับสังสารวัฏ
กับการที่ต้องไปเกิดบ่อยๆ แก่บ่อยๆ การเลียมคมมิด โคนยัง
เจ็บปวดน้อยกว่า

ผู้มีปัญญาจึงจะมองเห็นด้วยความเป็น โทษ
เพียงพอแล้วที่จะเบื่อหน่าย เพียงพอแล้วที่จะคลายกำหนด
อาทีนวะ เห็นด้วยความเป็น โทษ ช่วยป้องกันไม่ให้ค้นหาเกิด
ป้องกันความติดใจใฝ่กระสัน
การอุปมาแบบนี้เป็นสัพพัญญูอุปมา